

نویسنده: تام هارتمن «Thom Hartmann».
منبع و تاریخ نشر: کمان دریم «2025-02-04».
برگردان: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل».

میلیاردر و ثروتمندترین مرد جهان، ایلان ماسک، با نامزد جمهوریخواه ریاست جمهوری، رئیس جمهور سابق دونالد ترامپ در پشت صحنه در جریان یک گردهمایی میارزاتی در زمین نمایش مزرعه باتلر در 5 اکتبر 2024 در باتلر، پنسیلوانیا، دست می دهد. (عکس از آنا مانی میکروگتی ایماژ)

**مونر د پاچا «سلطان» په ماتولو سره امریکا جوړه
کړه — خو پاچاهان بیرته راغلل**

***We Built the US by Vanquishing a Monarch—
But the Kings Are Back***

موږ دا کار مخکې هم کړی دی؛ موږ یې بیا هم کولی شو: که څه هم، دا به یوه سخته جگړه وي، ځکه چې موږ دسیارې ترټولو شتمنو خلکو سره مخ یو.

We've done this before; we can do it again: It's going to take a hell of a fight, though, given that we're up against the richest men on the planet.

دا طبیعي او شاید انساني وه چې د دې نويو اقتصادي سلطنتونو امتیاز لرونکي شهزادگان، د واک تېري، پخپله د حکومت کنټرول لپاره لاس په کار شول. دوی یو نوی استبداد رامینځته کړ او هغه یې د قانوني مجازاتو په جامو کې پوښلی و. د دې په خدمت کې نوي اجیرانو هڅه وکړه چې خلک، د دوی کار او د دوی ملکیت تنظیم کړي. او په پایله کې اوسه سړی یو ځل بیا هغه ستونزې سره مخ کېږي چې د دقیق سړي سره مخ وه. " - ولسمشر **فرانکلین ډي روزویلټ** "

نن ورځ مور د دقیق سړي ملت ته اړتیا لرو؛ هغه اتباع چې نه یوازې د وسلو پورته کولو ته چمتو دي، بلکه هغه اتباع چې د آزادۍ ساتنه دخپل ورځني ژوند اساسي هدف گڼي او څوک چې په شعوري ډول د دې آزادۍ لپاره کار او قرباني ورکولو ته لېواله دي. د آزادۍ لامل، د امریکا لامل، په هیڅ کمې هڅې سره نشي بریالی کېدی. —

ولسمشر **جان ایف کینیډي** د خپلواکۍ د اعلامیې لیکوال په ډیری مواردو کې (لکه څنگه چې ما په تفصیل سره په جیفرسن څه وکړل؟) ډیر څه وکړل، ترڅو دا په گوته کړي چې کله هغه او د هغه همکارانو د امریکا متحده ایالات پیل کړل نو دوی په ښکاره ډول د ډیموکراسۍ په گټه - هغه سړي (دوی ټول هغه وخت سړي وو) رد کول چې " درې تاریخي ظلمونه" یې چلول: پاچاهان/استبدادي، ډیموکرات/پاپ، او په ناروغۍ اخته شتمن اولیگارچونه.

د **جیفرسن**، واشنگټن، هیملټن، پابین، ادمز، ریور، او ددوی همکارانو د جمهوري ډیموکراسۍ د چک او توازن سیستم رامینځته کولو څخه دوه زره کاله دمخه، د نړۍ هر هیواد د دې دریو څخه یو لخوا اداره کیده. نن ورځ، د ځمکې په (167) هیوادونو کې، یوازې «74» ډیموکراسي دي، او یوازې 24 یې "په بشپړ ډول ډیموکراتیک" دي. "

تر هغه چې مور خپلواک رسنۍ او آزادۍ ته سخته وقف ولرو، ډیر ناوخته نه دی. " او اوس، د جمهوري غوښتونکو له امله، امریکا د دې حیثیت له لاسه ورکولو په درشل کې ده. — تیوکراتانو زموږ د سترې محکمې کنټرول په لاس کې اخیستی، د ښځو او مذهبي/نژادي/جنسیتي اقلیتونو حقونه یې له منځه وړي دي. — د استازو جرگې او سنا غړي د هغو اولیگارچانو څخه دومره ویره لري چې د دوی په وړاندې لومړني ننګونې تمویلوي چې له 40 کلونو څخه ډیر وخت کیږي چې کوم لوی قانون تصویب شوی چې د اکثریت امریکایانو هیلې پوره کړي.

(او اوس، ډیری وایي چې دوی د ځان اود دوی دکورنیو په وړاندې د فزیکي تاوتریخوالي په اړه اندیښمن دي که چېرې دوی د ترمپ سره جگړه وکړي.

— او زموږ سپینه مانی نن ورځ د یو میلیارد لخوا نیول شوي ده چې ځان پاچا گڼي. زموږ په ډیموکراسۍ باندې د ترمپ برید یوه پخوانۍ کیسه ده، چې په تیرو دوو پېړیو کې

د هر نسل لخوا په مختلفو هيوادونو کې په مکرر ډول لوبول شوي ده. دا په بشپړ ډول د وړاندوينې وړ نمونه تعقيبوي: تاسو کولی شئ دا د لوبو کتاب ووايا ست.

په ډيموکراسۍ کې، په حکومندارۍ کې څلور اصلي عناصر شامل دي: **مقننه، اجرايوي، قضايي، او مطبوعات** (څلورم ملکيت).

پداسې حال کې چې په تيرو (50) کلونو کې ډيموکراتانو خپلې هڅې د ټاکنو گټلو باندې متمرکزې کړې دي (مقننه او اجرايوي)، هغه ميلياردان چې د GOP مالک دي خپل پام د غير ټاکل شويو څانگو (قضا او مطبوعاتو) کنټرول ترلاسه کولو لپاره د لوی مقدار نغدو پيسو کارولو ته اړولی دی، يو کار چې د پيسو سره ترسره کېدای شي مگر تل د ټاکنو گټلو ته اړتيا نلري.

دا يوه نمونه ده چې په پيری هيوادونو کې تکرار شوي چې خپل ډيموکراسي يې له لاسه ورکړې ده. **ټرمپ او ماسک** په ساده ډول د دوی د لارښوونې لارښود تعقيبوي.

کله چې ویکتور اوربان په «2010» کې هنگري واخيست، هغه لومړی دقضا او رسنيو کنټرول ترلاسه کولو لپاره پيل وکړ. هغه د قاضيانو لپاره د تقاعد عمر کم کړ، سمدلاسه يې (57) قاضيان له دندې گوښه کړل چې د وفادارانو سره يې ځای په ځای کړل (د **ميچ مک کانيل** د **ټرمپ** لپاره د سترې محکمې د دوو څوکيو د غلا کولو يوه بيلگه).

بيا، د ټرمپ او د FCC رييس کار لخوا تيره اونۍ اعلان شوي ستراتيژي تعقيبولو سره، هغه د څو خپلواکو رسنيو په وړاندې دعوی وکړه او د هنگري د عامه نشراتي سيستم تمويل يې بريد وکړ، د دواړو کنټرول يې د دوستانه اوليگارچانو لاسونو ته واړوه.

په رسنيو کې د مخالف غبرونو خا موش کيدو او قاضيانو سره چې د هنگري د ټاکنو قوانينو څخه د هغه د ښکاره سرغړونو (د رايې ورکونکو پاکول، د مخالفينو په دوستانه ولسواليو کې د رايو ننگونه) سترگې پټولو ته ليواله وو، اوربان وکولی شو چې له هغه وخت راهيسې هره ټاکنې وگټي.

ولاديمير پوتين څو کاله دمخه ورته سکريپټ تعقيب کړ؛ يوځل چې هغه دقضا او د روسيې د رسنيو کنټرول ترلاسه کړ، هغه وکولی شو چې د هغه هيواد ټول نوي او نازک ډيموکراتيک بنسټونه ودروي او د روسيې پارلمان (ډوما) ډار کړي.

په وينزويلا کې، **هوگو چاويز** او **نيکولاس مادورو** نږدې ورته سکريپټ تعقيب کړ. لکه څنگه چې په سربيا کې **الکساندر ووچيچ** او په سلواکيا کې **رابرت ويکو** وکړل.

او اوس **ټرمپ** هم همدا هڅه کوي، جمهوري غوښتونکي گوند د سترې محکمې او د هيواد د ټاکنو د پيری سيستمونو کنټرول په لاس کې اخيستی دی.

هغه د امریکا د ډیری لویو میراثي رسنیو په وړاندې لویې دعوی پیل کړې دي، او د هغه نوي FCC مشر د "اعلاناتو" منلو لپاره د NPR او PBS په اړه تحقیقات پیل کړي دي. لویې رسنۍ په شدت سره د امریکایي ډیموکراسۍ په وړاندې د هغه کمپاین سپینوي، پداسې حال کې چې NPR او PBS د کار د هڅو له لارې په پښو اچول کیدی شي.

یوځل چې دا ګامونه بشپړ شي او ترمپ، ماسک، او دوی میلیاردر او تیوکراتیک متحدين زموږ د حکومت له منځه وړل او زموږ رسنۍ ډارول پای ته ورسیري، نو احتمال لري چې بیرته شانه شي.

له همدې امله ولادیمیر پوتین دومره ډاډه دی چې ترمپ به زموږ دودیز اتحادونه له منځه یوسي او امریکا به له روسیې سره یوځای کړي، یوځل چې هغه خپل ځواک په بشپړ ډول پیاوړی کړي. هغه د اونی په پای کې روسیې رسنیو ته وویل چې ډیر وخت به نه وي چې ترمپ د ځان په څیر ځواکمن شي: "

او ټول به یې، تاسو به وګورئ – دا به ژر، ډیر ژر پېښ شي – دوی ټول به د مالک په پښو ودریري او خپل لکۍ به یو څه وڅوځوي. هرڅه به په ځای شي."

په هر صورت، دوه د پام وړ هیوادونه شتون لري – او د امریکا لپاره ممکنه مثالونه – چې هڅه یې وکړه چې دا لاره تعقیب کړي مګر که دامداخله وکړي، دوی بیرته ډیموکراسۍ ته وغورځوي: پولنډ او سویلي کوریا.

په پولنډ کې، د اندریز دودا د قانون او عدالت ګوند د خپلواکو رسنیو په له منځه وړلو کې پاتې راغی، که څه هم دوی د قضا په نیولو کې بریالي شوي وو او د ټاکنو قوانین یې د دوی په ګټه درغلي کړي وه. ځکه چې د پولنډ شاوخوا 70٪ رسنۍ په خپلواکو لاسونو کې پاتې وې، د هغه ګوند د 2023 په ټاکنو کې واک له لاسه ورکړ او پولنډ اوس ډیموکراسۍ ته راستون کيږي.

په ورته ډول، په سویلي کوریا کې د دوی ولسمشر یون سوک یول هڅه وکړه چې بیرنۍ حالت اعلان کړي او د هغه مخالف ډیموکراتیک ګوند غیرقانوني کړي. په هر صورت، هغه د لومړي ځل لپاره د سویلي کوریا د خپلواکو رسنیو کنټرول په نیولو کې پاتې راغی، نو خلک په سرکونو کې راڅرګند شول او د هغه د نیولو غوښتنه یې وکړه؛ هغه نن په زندان کې ناست دی.

دا ټول د خپلواکو رسنیو اهمیت روښانه کوي، د نوي جمهوریت په څیر د زرو لیکن غوړیدونکو اپ ستارټونو څخه تر سبستیګ پورې، مور ټول د NPR او PBS د بې طرفۍ ساتلو لپاره سخته مبارزه کوو.

د امریکا انقلاب یوه هر اړخیزه معامله وه، چې د الکساندر هیملین په څیر محافظه کاران، د توماس پین په څیر لیبرالان، د جورج واشنگټن په څیر نظامي کسان، او د جیفرسن او ایمز په څیر رونی انډي یې سره راټول کړل.

د لینکن پروژې او نور هیڅکله د ترمپ نه منونکي حرکتونه د ډیموکراسۍ لپاره د ریښتیني محافظه کارانو ژمنتیا بڼې. په زیاتیدونکي توګه، لیبرالان، نظامي او د قانون پلي کونکي خلک، او د سپیکټرم په اوږدو کې رونی انډي زموږ د جمهوریت د ژغورلو او بیا ژوندي کولو هڅو سره یوځای کېږي.

مخکې مو دا کار کړی دی؛ موږ دا بیا کولی شو: دا به د جګړې دوزخ واخلي، که څه هم، په دې شرط چې موږ د سیارې ترټولو بدایه سړي په وړاندې یو مګر تر هغه چې موږ خپلواکه رسنۍ ولرو او د ازادۍ لپاره سخت وقف لرو، ډیر ناوخته نه دی.

ددې مقالې د لیکوال په اړین څو کرښې:

توم هارټمن د خبرو اترو کوربه او د "د انحصار پټ تاریخ: څنګه لوی سوداګری د امریکا خوب له منځه یوړ" (۲۰۲۰) لیکوال دی؛ د سټري محکمې پټ تاریخ او د امریکا خیانت" (۲۰۱۹)؛ او له ۲۵ څخه ډیر نور کتابونه په چاپ کې دي

توم هارټمن

----- په درناوی «09-02-2025»